

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Втора сессия.)

XVII. ЗАСЪДАНИЕ, ПОНЕДЪЛНИКЪ 14 НОЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа послѣ пладнѣ, подѣ председателството на г-на Д. Грекова.)

Председателъ: Г-да представители! Азъ мисля, че има достатъчно число депутати, за да се отвори Събранието. (Гласове: Да се прочете списъка). Но нѣма ги секретаритѣ, нито пъкъ квесторитѣ. (Гласове: Да се назначи приврѣмененъ секретаръ). Дѣйствително трѣбва единъ секретаръ, който да чете списъка на депутатитѣ. Моля г-на Цачева, да го чете. (Гласове: да се отложи засѣданието).

М-ръ Цанковъ: Ами ако се случи единия секретаръ да го нѣма, а другия да се разболѣе, трѣбва ли Нар. Събрание да се отложи? Мене ми се струва, че Нар. Събрание може, щомъ има вишегласие, да изважда секретаря, и може да туря другъ, това зависи отъ Нар. Събрание. Щомъ има болшинство депутати тука, то мисля, че не трѣбва да чакаме.

Яневъ: Спорѣдъ правилника, Председателя назначава секретаритѣ. Слѣдователно Ви назначихте, г-не Председателю, Д-ра Цачева за приврѣмененъ секретаръ, и Нар. Събрание го приема.

Председателъ: Това сега да не се зима за окончателно назначение, но за днешното засѣдание само. Колкото за протоколитѣ, държатъ се стенографически. Г-нъ Цачевъ може да държи за нѣколко врѣме бѣлѣжки, до гдѣто дойде г-нъ Шивачевъ. Ми се чини да не губимъ врѣме, а да захванемъ работа. Ако Нар. Събрание нѣма нищо противъ това, то мисля, че съ туй нѣма да се наруши нито правилника, нито приетитѣ обичаи въ парламентарнитѣ страни.

Сукнаровъ: Тогава или назначете секретаръ, или да се отложи Събранието, до гдѣто дойде секретаря.

Председателъ: Само единъ отъ секретаритѣ е тукъ въ София; г-нъ Щърбановъ още не е дошълъ. (Гласове: Назначете другъ секретаръ). Понеже правилника ми дава правото да назначавамъ секретари, то моля г-на Списаревски, да приеме тѣзи длѣжностъ.

Списаревски: Не мож да приема тая длѣжностъ, защото не съмъ секретаръ.

Председателъ: Азъ Ви назначавамъ; правилника ми дава това право.

Списаревски: Тогава състава на Нар. Събрание ще измѣнимъ.

Председателъ: Тогазъ моля г-нъ Янева да приеме.

Яневъ: (Приема.—Чете списъка).

Председателъ: Отъ 56 души депутати присѣтвуватъ 38, а отсѣтвуватъ 18 души, а именно: Теффикъ Бей, Щърбановъ, Ф. Мариновъ, Бобошевский, Ат. Минчовъ, Шивачевъ, Манафовъ, Митрополитъ Симеонъ, Рашидъ Абдулла, Л. Дуковъ, Д. Попповъ, Тестеджели Мустафа, Иванъ Симеоновъ (дойде послѣ), Хафузъ Билялъ, Хасанъ Бей, Д-ръ Помяновъ, Яковъ Геровъ, Илия Вълчевъ, (последнитѣ 3 дойдоха послѣ).

Ще каже, че Нар. Събрание е въ законенъ съставъ, и обявявамъ днешното засѣдание за открито.

Анневъ: Азъ мисля, че прѣди всичко Нар. Събрание трѣбва да избере една депутация, която да иде при Руския Агентинъ г-на Ионина и го помоли отъ страна на Нар. Събрание, да испрати една поздравителна телеграма до Нейно Императорско Величество, по случай на днешния тържественъ день. (Гласове: Прието).

Д-ръ Цачевъ: Не съмъ противъ предложението на г-на Аннева, но трѣбва да помолимъ Негово Височество Българския Князь да поздрави Руската Императрица, а не да молимъ Руския Дипломатически Агентъ. (Анневъ: Азъ съмъ съгласенъ).

Г. Геровъ: Щѣхъ да кажа същото, което каза г-на Цачевъ.

Анневъ: Азъ не съмъ противъ предложението на г-на Д-ра Цачева, ако е този пжтьтъ, по който трѣбва да стане поздравлението. Азъ нѣмамъ нищо противъ туй; толкозъ по-хубаво.

Списаревски: Азъ мисля, че Негово Височество, само по себѣ си се разбира, че ще поздрави отъ своята страна; но колкото за Нар. Събрание, по реда мисля, че трѣбва да стане поздравление чрезъ посланика г-на Ионина.

Д-ръ Цачевъ: Подобни телеграми сж се пращали чрезъ Нашия Държавенъ Глава. Нар. Събрание ще моли Нашия Държавенъ Глава, да поздрави отъ страна на Нар. Събрание Нейно Величество Царицата, по случай на рождения ѝ день.

Г. Геровъ: Азъ ще отговоря на г-на Списаревски, който каза, че НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО ще поздрави, но той ще поздрави отъ своя страна. Ние тукъ желаемъ да поздрави отъ страната на Нар. Събрание, и това може да стане само чрезъ Държав. Глава. (Гласове: Съгласни).

Сукнаровъ: Въ нашия животъ имало е случаи, щото самото Нар. Събрание направо е правило такви поздравления; за това за да се избѣгне този конфликтъ, просто Предсѣдателя на Нар. Събрание да поздрави, а да не се ходи нито тамъ нито онамъ. Така е ставало и другъ пжть.

Списаревски: Азъ съмъ съгласенъ съ г-на Сукнарова, да се поздрави чрезъ г-на Предсѣдателя.

Д-ръ Цачевъ: Нар. Събрание не може да има никога прями сношения съ другитѣ държави. Чл. 17-ий отъ Конституцията казва, че представителъ на държавата е Княза. Слѣдователно, ако е ставало други пжть, то е ставало отъ недоумѣние, или отъ едно опущение, и ние не трѣбва да направимъ същото, но трѣбва да се съобразимъ съ основния законъ на нашата държава.

М-ръ Цанковъ: Мене ми се струва, че Нар. Събрание изрази това желание, да се поздрави Нейно Императорско

Величество, така щото можемъ само да натоваримъ г. Предсѣдателя, че той прѣзъ който каналъ желасъ, да го извърши. (Гласове: Съгласни).

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание предложението на г-на М-ра Цанкова? (Приема се). Който приема да си дигне ржката. (Всички).

Г-да депутати! Азъ още днесъ ще поразежда върху този въпросъ, какъ трѣбва да се направи това поздравление, и както се намѣри за по-добръ да стане, така ще се направи.

Списаревски: Азъ мисля, че трѣбва да се остави материално врѣме на г-на предсѣдателя да извърши това; и за това да се отложи засѣданието.

Предсѣдатель: Мисля, че днесъ нѣма да бѣде засѣданието много дълго. За днешното засѣдание бѣше казано, че ще се избере напредъ бюджетарната коммисия и послѣ коммисията за преглѣдванието на конституцията, и то на основание на протокола отъ предишното засѣдание, преди отлаганието на Народ. Събрание. Днесъ трѣбва да се избере коммисия за бюджета, защото има частъ отъ бюджета, която е вече внесена въ Нар. Събрание. Приехъ бумага отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла, но ми се чини, че бюджетитѣ още не сж донесени. Но на всѣки случай ще ги донесжтъ днесъ — утрѣ. Бумага има, съ която се внася бюджета.

Сукнаровъ: Понеже нищо не е внесено въ Н. Събрание, нито проекта за бюджета, нито за измѣненята на конституцията, преждеврѣменно е, да се избиратъ коммисии сега. Прѣди всичко трѣбва да се внесжтъ проектитѣ, защото не зная, какъ да избирами коммисия за работа, която не знаемъ, каква е.

М-ръ Начовичъ: Мене ми е чудно, какъ бюрото още не е получило бумагата, съ която се внася една частъ отъ бюджета.

Предсѣдатель: Бумага се прие; но бюджета нѣма. Въ отношението нише, че се пращатъ 56 екземпляри бюджети; но не дойдоха.

М-ръ Начовичъ: Вѣроятно че е нѣкоя грѣшка направена отъ разсилнитѣ, но то не спира да се избере коммисията. Сега сж всичкитѣ бюджети вече готови, трѣбва само нѣкои още да се напечататъ. Напечатани сж бюджета на Финансовото Министерство, — на Вътрѣшнитѣ Дѣла и — на Правосъдието. Всичкитѣ други ще бѣджтъ напечатани подиръ 2 или 3 дня. Срѣдствата за печатание сж твърдѣ оскудни, за това не можахъ още да се напечататъ всичкитѣ.

Предсѣдатель: Когато ми казаха, че у мене у дома ми сж донесли бумагата, то азъ повикахъ писаря на Н. Събрание

и го питахъ, да ли сж донесени бюджетитѣ; той ми каза, че нѣмало, но види се, че днесъ сж ги донесли, и сега ще се донесжтъ въ Събранието и ще се раздаджтъ на г-да представителитѣ; а въ сжщо врѣме ще четемъ и бумагата отъ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, съ която се внася бюджета. Така щото не е лошо, ако се избере комисията сега, толкозь повече, че вече прѣди отпуска на Събранието бѣше се подигналъ въпросъ за избиранieto на комисията.

Списаревски: Това искахъ да кажа, което каза г. М-ръ на Финанситѣ.

Сукнаровъ: Това мнѣние е съвършено погрѣшно, защото, ако бѣше така, че може да се избере комисията прѣди да се внесе проекта, тогава щѣше да се избере и прѣди отпуска; а понеже не е билъ внесенъ бюджетопроекта, то не се избира. Ако бѣше противното, то можѣха въ самото начало на сесията да се избержтъ всичкитѣ комисии, които се предполагатъ. За туй, спорѣдъ пристото начало у насъ излиза смѣшно, да се избира комисия за работа, която не се знае още, каква е. До сега не е нищо внесено, освѣнъ писмото отъ М-вото на Вжтр. Дѣла, което не подлежи на разглѣжданието на комисията, а — подлежи бюджета. За това да се остави за другъ пжтъ избиранieto, до когато се внесе проекта за бюджета.

М-ръ Цанковъ: Г-нъ предговорившии се излѣзва, като говори за бюджета. Бюджета е единъ предметъ, който въ всѣко Нар. Събрание се намира, както на пр. и прошенията. За това Събранието, понеже знае, че ще дойдатъ прошения, избира прошетарната комисия, а тѣй сжщо и бюджетарната; защото бюджета е първа длѣжностъ на Народното Събрание. А други проекти може да дойдатъ, може и да не дойдатъ. Нѣ бюджета е първъ; за това бюджетарната комисия непременно трѣба да се избира отъ начало. И по тази причина азъ предлагамъ, че трѣба да се избере днесъ комисията за бюджета, защото той е готовъ и трѣба да се захване преглѣдванieto му.

М-ръ Начовичъ: Азъ искамъ да прибавя на онова, което каза г-нъ Цанковъ, само това, че бѣлѣжкитѣ на г-на Сукнарова сж истина удивителни. Г-нъ председателя казва, че се получила бумага, съ която се внася бюджета, а тѣй сжщо се испрати и самия бюджетъ.

Председателъ: Той е вече тука.

Анневъ: И азъ се чудж, какъ проекта за бюджета и проекта за измѣнения на Конституцията не сж още готови, когато знаемъ, че преди още, когато се отлагаше Събранието, станаха такива живостни дебати върху тѣзи работи, и тѣ още тогава трѣбваше да бжджтъ свършени. Но

днесъ знаемъ, че само проекта на бюджета е готовъ, а проекта за измѣнения на Конституцията още не е готовъ. Това ми се вижда чудно, толкозь повече, че вече преди отлаганието на Събранието се предполагаше, че е готовъ.

Г. Геровъ: До колкото зная, бюджета за Вжтрѣшнитѣ Дѣла е вече внесенъ и видѣхъ го въ салона; а гдѣто не е внесенъ тука, то г-нъ секретаръ по нѣкоя негова работата не можамъ да дойде въ Събранието, и да донесе проектитѣ; а сега понеже се проводи отъ г-на председателя чловѣкъ да ги донесе, то скоро ще ги донесжтъ. И трѣбва сега да си изберемъ комисията за разглѣждание бюджета.

Д-ръ Цачевъ: Азъ почти щѣхъ да кажж това, както г-нъ предговорившии, че комисията трѣбва непременно днесъ да се избержтъ; защото това имаше на дневний редъ още отъ преди, но зе отпускъ Нар. Събрание. За това съгласенъ съмъ съ г-на Герова, да се избержтъ комисията.

Сукнаровъ: Ако бѣше така, както казваше г-нъ М-ръ председателъ, т. е., че бюджетарната комисия се равнява съ комисията за прошенията, тогава ми се чини, че не щеце да се отблѣсне предложението за избиранieto на комисията въ послѣднето засѣдание преди отлаганията на засѣданията на настоящата сесия. И самото това обстоятелство доказва, че не е така, както мислятъ нѣкои г-да предговоривши, но че трѣбва, както за всичкитѣ други работи така и за това да се внесе проекта въ Събранието, и тогава да се избержтъ комисията. За това трѣбва по напредъ да се внесе проекта, за да знаемъ, какво ще работятъ комисията, защото бюджета може да бжде такъвъ или иначевъ. За това настоявамъ, да се отложи настоящето засѣдание за утрѣ, когато ще бжде готовъ проекта за бюджета, и утрѣ да се пристжпи къмъ избора на комисията.

М-ръ Начовичъ: Азъ не мож да разберж г-на Сукнарова. Той казва: трѣбва по-напредъ да видимъ бюджета. Бюджета си е бюджетъ. Какъвто и да е, камерата трѣбва да земе да го разглѣдва. Ако не го аресва, може да не го приеме, нѣ бюджета трѣбва да се внесе въ Нар. Събрание и да се приеме за разглѣждане, както го предлага Министерството. Бюджетитѣ отъ три Министерства сж вече препратени. А ако отъ другитѣ Министерства не сж готови днесъ, то ще бжджтъ готови утрѣ, или други день и ще се донесжтъ. Знайте, че съ печатанието има голѣми мжчнотии. Даже по-многого отъ бюджетопроектитѣ сж литографирани. Ако не сж днесъ всички готови, ще бжджтъ утрѣ или въ други день. За сега има три готови, и комисията може още отъ този вечеръ да започне разглѣдванieto имъ; презъ

днешното заседание още, ще бждат бюджетитъ тукъ и ще се раздаждъ на г-да депутатитъ.

Вълчевъ: Ми се струва, за да се прекратятъ всички безползни препирни, тъй като отъ една страна се казва, че бюджета е готовъ, отъ друга страна, като изисква работата чакъ по-скоро да се пристъпи къмъ нейното разгледване, то ще бжде добръ, да се отложи заседанието само за $\frac{1}{4}$ часа, до дѣто се донесатъ бюджетитъ. Ако се отложи заседанието само за $\frac{1}{4}$ часа, а не до утрѣ, то нѣма да се губи толкось врѣме.

Анневъ: Това не е нѣщо ново, ако изберемъ комисията за бюджета. Всѣка година си избираме такава комисия. Да се даде отпускъ за 10 минути и да си изберемъ комисията. Щомъ се каза, че проекта за измѣненіята на конституцията е готовъ; то да си изберемъ и комисия за него. И това е на дневний редъ, тъй щото двѣтъ комисии трѣбва да станжтъ.

Сукнаровъ: Мене ми е за чудо, какъ г-нъ Начовичъ и г-нъ Анневъ дохождатъ да противорѣчатъ на онова, което говорихъ преди да се отложатъ заседанията на настоящата сессия. Азъ би се съгласилъ да се избере комисията, но жално ми е това, понеже отъ тѣзи думи се вижда, че различно расжждаваме върху нѣкои обстоятелства въ различни заседания. Ако логически размислимъ върху този въпросъ, тогава излиза, че до когато не се внесе проекта да не избираме комисията. Ако е само да работимъ по нашето благорасжждане, тогава можемъ да я изберемъ; интъкъ не можемъ до тогава, до гдѣто не се внесе проекта. Въ послѣдното заседание преди отлаганието, тѣзи г-да отричахъ тукъ да се избиратъ комисии, а сега дохождатъ и казватъ, че трѣбва да се избераатъ. Най-послѣ, ако се съгласятъ, че тогава просто не го искахме, а сега го искаме, тогава и азъ съмъ съгласенъ.

М-ръ Цанковъ: Предговорившии, ако бѣше помнилъ какво сме говорили и какво рѣшавали въ миналитъ заседания, щеше да знае, че ако тогава не се избра комисията, не бѣше за това, че не бѣ готовъ бюджета, а бѣше за това, че искаха депутатитъ, кой чакъ по-скоро да си идатъ, а отъ тѣхъ желаяхъ нѣкои да бждатъ въ комисиитъ, именно за това се рѣши, да не се избира комисията. До сега още ни единъ бюджетъ не сме виждали да се внесе въ Събранието и да се прочете изъ цѣло, преди да се даде на комисията. Това е извѣстно, че когато въ началото на заседания се избержтъ комисии, то тѣ поискатъ отъ министерствата бюджетитъ, и ги приготвятъ. За това напразно

е за единъ въпросъ, който не струва една пара, да губимъ врѣме. (Сукнаровъ: това е принципаленъ въпросъ).

М-ръ Начовичъ: Единъ отъ напръшнитъ М-стри казваше единъ пжтъ въ едно отъ напръшнитъ Събрания, че единъ день, когато ще четжтъ хора протоколитъ, ще се чудятъ, за какво сме се препирали. Мене ми се чини, че когато четжтъ днешния протоколъ нашитъ дѣтца или внуци, ще се чудятъ тоже за днешнитъ препирни. Менъ се струва, че гдѣто сега доидохме до такива препирни, които траятъ цѣлъ чакъ, за избирание на комисии, е съвсѣмъ безсмисленно. За това повтарямъ, че трѣбва комисията да се избере сега, и че бюджетитъ сж готови. А какво се е говорило въ миналитъ заседания, азъ незная. Не бѣхъ тука, а протоколитъ не съмъ ги челъ, и не зная, да ли сж даже напечатани. Колкото за това, че бюджета не билъ готовъ, това не е право, той е готовъ, испроводенъ е до бюрото и ще се донесе. Азъ проводихъ, да го донесатъ. Кой е виноватъ че бюрото го е оставило въ канцеларията, но какво вреди че ще дойде единъ чакъ по-късно? (Донасятъ бюджета).

Д-ръ Пачевъ: Азъ искахъ да кажа, че теорията и принципа, който поддържа г-нъ Сукнаровъ, не сж основни. Това което казва, че ни по-напредъ не сме искали да изберемъ бюджетната комисия, защото не сме имали приготвенъ бюджетно-проекта, това е днесъ съвършено друго. Днесъ г-нъ Председателъ на Нар. Събрание казва, че бюджета има, и М-стръ на Вжтр. Дѣла казва, че бюджета има. Той не казва, че идете изберете комисията, защото бюджета нѣма. Напредъ не сме избрали бюджетната комисия, защото сме имали законни причини да не я избираме. (Сукнаровъ: кои сж тия). Азъ мисля, че сж тѣзи, които Ви казахте. Каза г-нъ председателъ и г-нъ М-стръ, че има бюджета, и азъ не знаа, защо г-нъ Сукнаровъ упорствува на това. Ето бюджета дойде.

Вобчевъ: Понеже станаха много разисквания, то за да се не губи врѣме, моля г-на председателя, да даде на вишегласие, да ли се приема избранието на комисия или не.

Председателъ: Г-да представители ще туря на гласоподавание въпроса: трѣбва ли да се избере комисията или не. (Сукнаровъ иска думата). Вие сте говорили 5 или 6 пжти.

Сукнаровъ: Азъ съмъ говорилъ само три пжти.

Председателъ: Стенографическитъ протоколи ще Ви докажатъ, че сте говорили 4 пжти, а сега за петий пжтъ искате дума. Най-сетнѣ, ако Нар. Събрание желае да Ви слуша по 10 пжти за единъ и сжщи предмѣтъ, азъ не съмъ противъ това; но моя длъжностъ е, като ръководя работитъ, да

неоставямъ да се повтарятъ думи върху единъ и същи предметъ и да не се губи времето напразно. Желас ли Нар. Събрание да се говори още по този предметъ? (Гласове: нежелас!) Които желаятъ да се говори още по този въпросъ, да си дигнатъ ръката. (Никой не дигна).

Сукноровъ: Менъ не ми е криво, че искате така да рѣшавате въпроситъ.

Председателъ: Желас ли Нар. Събрание, да се избере още днесъ комисията за бюджета? (Гласове: желас!) Които желаятъ да се избере тази комисия още въ днешното заседание, да си дигнатъ ръката. (Болшинство.) Нар. Събрание приема да се избере днесъ комисия за бюджета. (Единъ гласъ: петъ минути отиди!)

Моля г-да представителитъ, ще се пристъпи до избори.

Сукноровъ: Чувамъ тукъ, че нѣкои искатъ отиди; но преди сичко, азъ мисля, че трѣба да се рѣши въпросътъ: комисията отъ колко лица ще състои и какъ ще се избере; и тогава ако стане нужда, да искаме отиди.

Председателъ: Отъ колко лица мисли Нар. Събрание да състои тази комисия: (Гласове: 5 души, 7 души, 9 души.)

Бобчевъ: Азъ предлагамъ да се състои отъ 8 души.

Д-ръ Цачевъ: Обикновено е прието, и азъ немогъ да кажа, защо е тѣй, но прието е, че когато се избиратъ комисии, членоветъ трѣба да бждатъ текъ; заради това, азъ немогъ да се присъединя, къмъ числото на г-на Бобчева сир. 8 души, а ще се присъединя къмъ онова на г-на Шивачова за 7 души. (Гласове: 9 души да сж!)

Бобчевъ: Моля г-на Цачева да ми каже, въ кой законъ е казано 7 или 9 души да бждатъ членове въ една комисия?

М-ръ Начовичъ: Досегашний опитъ при разглеждането нашитъ бюджети е доказалъ, че ако бюджетарнитъ комисии сж вървели много медлено, причината на тази медленность е била слѣдующата: опредѣля се да има бюджетарната комисия заседание напр. въ 9 часа сутрентъ; да кажемъ, че има въ комисията 9 члена, 2 недойдѣтъ, останалитъ чакатъ до 10 или 11 часа; или дойдѣтъ или недойдѣтъ, захващатъ напр. на 11, работятъ до 1 часа, безъ да свършатъ много работа. Зарадъ туй, азъ би билъ на друго мнѣние. Азъ би билъ на мнѣние, да се въведе у насъ единъ порядъкъ, който сжществува и въ други държави, т. е. да бждатъ комисаритъ, колкото е възможно по-малобройни, да кажемъ на пр. 5 души, но съ туй право, щото всѣки единъ отъ г-да представителитъ да може да присѣтствува на тѣхнитъ заседания и да зема даже

участие, да говори и да дава даже гласа си, ако стане нужно или ако желас. Тогава 5 души по-лѣсно ще се събиратъ, отъ колкото 9 или 10 души. Ако сж само 5 души, по-лѣсно ще се събиратъ и петѣтъхъ по 9 или 9½ часа. А и другитъ представители можтъ, и даже сж длѣжни да земѣтъ участие и да разискватъ заедно съ членоветъ на комисията, които нѣма да бждатъ принудени да чакатъ до 12 часа и да отлагатъ заседанията си, понеже нѣкои отъ членоветъ неприсѣтствували. Тѣй се прави и въ Англия, и азъ бихъ желалъ да се практикува и у насъ тѣй. Но пакъ остава на народнитъ представители, както желаятъ, така да направятъ.

Шивачовъ: Исканъ да кажа на г-на Цачева, че числото 7, 9 или 3 се турятъ само за това, за да може да има вишегласие при гласоподавинето, като се раздѣлятъ гласовѣтъ: ако сж напр. 7 души, 4 за и 3 противъ. И въ ииналата сесия имаме 9 души въ бюдж. комисия, но бѣшъ по-голъма неразбория. Отъ друга страна 7 души сж достаточни. Колкото сж по-малко, толкозъ по-добрѣ.

Сукноровъ: Може би по-малкото число да е по-практично, но не е цѣлесъобразно. Заради това, азъ мисля, че ако изберемъ по-вече на пр. 9 души, ще бжде по-добрѣ; защото, ако приемемъ началото на г-на Начовича, че колкото сж по-малко, толкозъ по-добрѣ, тогава подобрѣ е, да изберемъ само единъ комисаръ, и тогава не ще има никакво противорѣчие въ комисията, нито болшинство нито меншенство ще има. Заради това пакъ повтарямъ, че малкото число може да е по-практично, но не е цѣлесъобразно. За да бжде по-цѣлесъобразно и по-добра комисията, трѣбало би да състои отъ 12 или 15 души, но числото 9 е най-добро.

Г. Геровъ: Лани като бѣхъ въ бюдж. комисия, помня че бѣхме 9 души, но за петъ души като нѣмаше работа, то другитъ нѣмаше съ каква да се занимаватъ, интригуваха помежду си, правяха контра-комисия и пр. Заради това, азъ се присъединявамъ къмъ онѣзи г-да, които предлагатъ 7 души, защото ако сж 9 души, нѣма да свършатъ нищо, както и казва една българска пословица «много баби, килаво дѣте». За това каквото ще свърши комисията съ 7 души, това ще свърши и съ 9 души. (Смѣхъ).

Бошнаковъ: Г-да! Имаме избрана комисия за прошеня, имаме комисия за горитъ, ще имаме финансова комисия и комисия за разгледване конституцията. Ако бѣше числото на представителитъ голѣмо, разбира се, и комисиятъ можеха да се съставляватъ отъ множество, но ние се виждаме, какви смѣ и що смѣ. Ние неговоримъ само за бюджетарната комисия, но говоримъ, че отъ множеството

нищо не ще се възползуваме, толкозъ повече че нѣмаме много лица за въ комисии. Имаме вече три четире комисии и сега неостава вече кого да избираме за въ другитѣ комисии. Заради това по моето мнѣние, достаточни сж 7 ду и или 6 души. (Гласове: исчерпано е!)

Сукнаровъ: Азъ се радвамъ, че г-нъ Геровъ дойде да признае, че лани членоветѣ въ бюдж. комисия сж се занимавали съ интриги; така сжщо се радвамъ и затова, дѣто г-нъ Бошнаковъ потвърди фактътъ, че съставътъ на Нар. Събрание, какъвто е днесъ, не е цѣлесъобразенъ и трѣбва по-скоро да се свика друго Нар. Събрание на основание на стария изб. законъ, та да влѣзжтъ по-много депутати, които да представляватъ народа, тѣй като ни за една комисия нѣмаме хора (Гласове: не е истина!) Това искахъ да кажа.

Предсѣдателъ: Тука глѣдамъ, че се съставиха двѣ мнѣния: едно за 9 души и друго за 7 души. Ще туря на гласоподавание: онѣзи представители, които приематъ да се състои комисията отъ 7 души, да си дигнатъ ржката. (Болшинство).

По кой начинъ приемате да се избере тази комисия? (Гласове: по тайно гласоподавание. Други гласове: по явно!)

Сукнаровъ: Предлагамъ да стане по тайно гласоподавание.

Шивачевъ: Азъ подържамъ г-на Сукнарова, който каза, че по тайно гласоподавание трѣбва да се избере.

Предсѣдателъ: Понеже виждамъ, че тукъ нѣкои отъ г-да представителитѣ желаятъ, да стане избяранието на бюдж. комисия по-тайно гласоподавание, напомнимъ чл. 20 отъ Вжтр. Правилникъ и ще моля онѣзи г-да представители, които желаятъ тайно гласоподавание, да си дигаатъ ржката, за да видимъ, да ли има 10 души които да поддържатъ това предложение.

Анневъ: За да можемъ по-лѣсно да се споразумемъ, моля да ни се даде за 5 минути отидиъ. (Гласове: съгласни!)

Предсѣдателъ: Давамъ за 5 мин. отидиъ.

(Послѣ распускъ).

Предсѣдателъ: Г-да представители! Какъ желае Нар. Събрание да стане избора на комисията по явно ли гласоподавание или по тайно? (Гласове: Явно). Понеже Нар. Събрание желае, да стане избора на комисията по явно гласоподавание, та кои лица да се избератъ въ тая комисия. Тукъ има единъ списъкъ, който ми се е далъ; азъ ще го прочета предъ Нар. Събрание и, ако то одобри лицата, да се произнесе.

Д-ръ Цачевъ: Когато е така, нека да предложи бюрото и ще видимъ.

Бошняковъ: Споразумѣние стана между всичкитѣ депутати отъ вѣнъ и се направи този списъкъ.

Списаревски: Но споразумѣнието не е станало между всичкитѣ депутати.

Шивачевъ: Каквото споразумѣние и да е станало, Нар. Събрание ще издаде своя гласъ. Тука споразумѣние ни при чемъ.

Предсѣдателъ: Тука, именно, се представя единъ списъкъ, който ще прочета, и за вѣко едно лице ще се гласува. (Чете): Анневъ (Гласове: Приетъ); моля онѣзи, г-да представители, които приематъ г-на Аннева за членъ въ тая комисия, да си дигнатъ ржката. (Приетъ); г-нъ Вълчевъ (Гласове: не се приема); моля онѣзи, г-да представители, които желаятъ да се приеме г-нъ Вълчевъ да си дигнатъ ржката.

Квесторъ Геровъ (чете): 19 души има да сж си дигнали ржцѣтѣ.

Предсѣдателъ: Колко души сж всички?

Квесторъ Геровъ (гласоветѣ): Не се приема, нѣма болшинство).

Предсѣдателъ (звѣни): Моля онѣзи, които сж противъ приеманието на г-на Вълчева да минатъ на дѣсна страна.

Шивачевъ: Нѣма болшинство, 19 души има противъ 30.

Квесторъ Геровъ: Азъ не зная защо има квестори, когато тукъ се дѣлятъ на дѣсна и лева страна.

Предсѣдателъ: Г-нъ Геровъ, азъ мисля, че това е едно отъ срѣдствата, които се употрѣбаватъ на всѣкъждѣ, когато се види, че е сжмнително вишегласието. Азъ трѣбваше да се убѣдя най-сетѣ, като самъ се сжмнѣвамъ въ истинността на това вишегласие, и никой не може да оспорва това мое право.

Бобчевъ: Когато се произнесохме, че има вишегласие, приема се г-нъ Вълчевъ. Г-нъ Шивачевъ нѣма право да казва, че не е имало вишегласие.

Предсѣдателъ: Азъ констатирамъ, че е приетъ г-нъ Вълчевъ за членъ въ комисията и въпроса е свършенъ

Квесторъ Геровъ: Азъ казвамъ, че имаше хора, които незнаятъ официалния языкъ; имаше мюсюлмани, на които трѣбваше да имъ се разясни.

Предсѣдателъ: Това не е отъ обичаитѣ, да се разяснява на мюсюлманитѣ. За това нѣмаше право г-нъ Геровъ да се оплаква.

Шивачевъ: Искамъ пакъ да кажа, че това, което стана е противъ 19-й членъ отъ нашия правилникъ. Въ него не

се предвижда дѣлението на дѣсна и лѣва страна при констатиране вишегласието. Тука явно е, че 19 души бѣха противъ 30.

Председателъ (прекъсва го): Нѣмате дума г-нъ Шивачевъ. Земамъ ви думата. Най-сетнѣ тука е да се констатира истината, за това е станало дѣление на дѣсна и лѣва страна.

Квесторъ Геровъ: Има да забѣлѣжа само това, че 41 представители присѣтствуваха. Това искамъ да забѣлѣжа.

Председателъ: Искамъ да забѣлѣжа, че гласуването е свършено и г-нъ Вълчевъ е членъ на комисията.

М-ръ Начевичъ: По този въпросъ не се говори вече.

Председателъ: Азъ казахъ веднажъ, че върху този въпросъ не може да се говори и г-нъ Вълчевъ е членъ на тая комиссия. (Гласове: Съгласни. Други гласове: Не сме съгласни). Предлага се още трето лице Д-ръ Геровъ.

Шивачевъ: За Вълчевъ да се гласува.

Председателъ: Г-нъ Шивачевъ, призовавамъ ви на порѣдѣтъ. Вие сте членъ на бюрото и трѣбваше да се владѣете по-прилично. (Сукнаровъ: Вѣрно). Д-ръ Геровъ. Който приема г-на Д-ра Герова, за членъ на тая комиссия, да си дигне ржката. (Болшинство). Василь Шишковъ (приетъ). Който приема В. Шишкова за членъ въ комиссията да си дигне ржката. (Болшинство). Г-нъ Буровъ. Приема ли се г-нъ Буровъ за членъ въ комиссията? (Болшинство) Г-нъ Иваница Симеоновъ. Който приема г-на Иваница Симеоновъ за членъ въ комиссията да си дигне ржката. (Болшинство). Нури Бей. Приема ли Нар. Събрание Нури Бей за членъ въ комиссията? (Приетъ). И тъй Нар. Събрание приема слѣдующитѣ лица, които съставятъ бюджетарната комиссия: Г-да Анневъ, Вълчевъ, Д-ръ Геровъ, Василь Шишковъ, Буровъ, Иваница Симеоновъ и Нури Бей.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Нѣмамъ нищо противъ избора на г-на Вълчева, само най-убѣдително ще помоля г-на Председателя, да има добрината, да не излиза отъвнѣ правилника; (Спикеревски: Това не е ваша работа. Бобчевъ: Изчерпанъ е въпроса!) защото въ правилника е това казано. Азъ нѣмамъ нищо противъ избора на г-на Вълчева, но понеже това нѣщо не се е практикувало въ Нар. Събрание другъ пѣтъ, то даде поводъ на кавги и препирни. За това трѣбва да се придържаме о правилника, и, въ случай, когато не може да се констатира вишегласието и се оспорява, тогава може да се предлага другъ начинъ на гласуване. А това е една нова практика, която до сега не се е практикувала, да се дѣлятъ представителитѣ на десна и лѣва страна при гласуването на въпроситѣ.

Сукнаровъ: Мисля, че не е това причината на препирни, дѣто представителитѣ сж се дѣлили на десна и лѣва страна, а причината е, защо да стане членъ г-нъ Вълчевъ а не г-нъ Шивачевъ.

Председателъ: На г-на Цачева ще кажа, че много злѣ е разбралъ правилника. Азъ искахъ да обясна една неясность и нѣмахъ намѣрение да фаворизирамъ г-на Вълчева, нито другъ нѣкой. Моето мнѣние бѣше, да констатирамъ вишегласието и понеже знаа, че въ много случаи се е практикувалъ този начинъ, да се дѣлятъ на лѣва и на десна страна представителитѣ, за гласуването на нѣкои въпроси, то и азъ направихъ това. Мисля, че върху този въпросъ не трѣбва да се повръщаме. На г-на Цачева, който иска да хвърли една сѣнка на моето безпристрастие, ще му кажа, че Нар. Събрание ще си състави точно понятие за моето намѣрение, и мисля, че всички ще бѣдѣтъ убѣдени, че азъ не съмъ искалъ нито ущърбъ да причина нѣкому, нито да фаворизирамъ другиго. (Гласове: съгласни!)

Д-ръ Помяновъ: Азъ само двѣ думи ще кажа върху подигнатия въпросъ, при всичко, че е повече отъ ясенъ. Азъ не разбирамъ г-на Шивачова и г-на Д-ръ Цачева: ако тѣ бѣха подигнали контестацията върху начина на гласоподаването на свое врѣме, и бѣха казали, че той не е предвиденъ въ правилника, то нѣмаше да стане такова гласоподавание; но тѣ слѣдъ като стана дѣйствието, тогава осмѣждатъ начина. Когато се искаше само да се улесни работата, тѣ тогава не се произнесоха; но тѣхна милость не очакваха, види се, че ще излезе гласуването въ полза на г-на Вълчева; за това понапредъ нищо не казваха, че би трѣбвало тъй да се извърши гласуването и че не билъ предвиденъ такъвъ начинъ на гласуването. Това, г-да, не е до тамъ лоялно.

Д-ръ Цачевъ: Искамъ да обясна (Гласове: исчерпано).

Председателъ: Гласоподаването стана. (Не е исчерпано). Азъ ще тура на гласоподавание. Нар. Събрание одобрява ли постѣжката на председателя, въ тоя случай? Ако не одобрява, азъ ще се оттегля. Който отъ г-да представителитѣ одобрява моята постѣжка, да си дигне ржката. (Болшинство.)

Шивачевъ: Ако е тъй всекога, когато се рѣшаватъ въпроситѣ, да се дава оставка то е друго. Г-нъ Грековъ всеки пѣтъ има обичай да заявява кабинетенъ въпросъ. Това е просто насилие.

Председателъ: Не е насилие! Правилникътъ казва, че който иска да говори трѣба да поиска дума. Констатирамъ

още веднажъ, че, безъ да искате дума, хортувате сѣдешкомъ. За това пакъ ви забѣлѣзвамъ и, ако още веднажъ си позволите въ това засѣдание по този начинъ да говорите, ще постѣпа съ васъ съгласно съ правилника. Този въпросъ е закритъ и по него нѣма вече да се говори. (Гласове: Ичерпано).

Яневъ: Азъ ще направа едно запитване къмъ г-на М-ра на Финанситѣ, какъ мисли да постѣпи съ ония села, които се изселиха и търговцитѣ, които сж купили тѣхнитѣ земи, тѣ ли ще плащатъ десѣтъка за тѣзи земи?

(Гласове: Не е на дневенъ редъ).

Яневъ: Искамъ да се тури това на дневний редъ.

М-ръ Начовичъ: Отговора трѣбва да бѣде отъ самото Нар. Събрание. Ще плащатъ ли, или не, само Нар. Събрание е компетентно да рѣши този въпросъ. Това е единъ въпросъ финансовъ, и рѣшението му зависи отъ менѣ; трѣбвало е да се предвиди въ закона, а въ закона такова нѣщо не е предвидено.

Списаревски: Тѣй като комисията за бюджета е избрана, азъ предлагамъ да се избере друга комисия за изменението на 13-а и 14-а глава отъ Конституцията.

Д-ръ Цачевъ: Азъ незнай, защо когато се говори за единъ въпросъ въ сжщето врѣме да се говори за другъ. Сега ще отговора на г-на Янева. Тѣй като въ миналата сесия изработихме законъ за десѣтъка, въ него има една забѣлѣжка, въ която се казва, че окладитѣ на селата, които сж се изселили и заселили, ще се преправатъ отъ окръжнитѣ съвѣти; слѣдователно въпроса е рѣшенъ въ миналата сесия на Нар. Събрание. (Гласове: на дневний редъ!)

Председателъ: Това запитване може да се тури на дневний рѣдъ въ идущето засѣдание, и ще се говори върху него.

Яневъ: Искамъ, да се тури на дневенъ редъ за идущето засѣдание.

Списаревски: Тѣй като се позволи да се тури едно запитване на дневний рѣдъ, то и азъ имамъ да направа едно запитване къмъ Министерский Съвѣтъ.

Шивачовъ: Тогава и азъ имамъ едно запитване къмъ М-стерский Съвѣтъ. Но искамъ да говоря по въпроса подигнатъ отъ г-на Списаревски, че ние на 27 Септемврий рѣшихме, че комисия за измѣнение на конституцията ще се избере; но понеже проекта не бѣше внесенъ, се отложи този въпросъ, и когато се внесе проекта, тогава ще се избере и комисията.

Д-ръ Цачевъ: Всички помнимъ, че преди да вземемъ отпускъ, ние въ послѣдното си засѣдание опредѣлихме днев-

ний рѣдъ. Да се исчерпи този дневенъ редъ и тогава да пристѣпимъ къмъ другъ. Единътъ въпросъ се рѣши сега, остава да се избере и комисия за измѣненията, които трѣбва да станатъ въ Конституцията, за които ще внесе М-ството проектъ, слѣдователно, трѣбва да пристѣпимъ къмъ избирането на тая комисия и не трѣбва да забравяме, че ние сме се представили предъ Държавнай Глава съ отговоръ на Тронната рѣчь и тамъ нашитѣ подписи си дадохме, че ще извършимъ това. За това да помолимъ Министертвото, да внесе часъ по-скоро проектътъ, съ който сегашното наше Събрание специално има да се занимава, и да пристѣпимъ къмъ избирането на комисията.

М-ръ Цанковъ: Азъ можа да извѣстя Нар. Събрание, че въ идущето засѣдание ще бѣде внесенъ проекта. За това, ако желае Нар. Събрание, може да избере още отъ сега комисия или може да отложи избирането за послѣ.

Анневъ: Оттеглямъ си думата.

Списаревски: И азъ си оттеглямъ.

Шивачовъ: Тоже и азъ си оттеглямъ.

Сукнаровъ: Менѣ е за чудо, г-да, какъ депутатитѣ отъ Нар. Събрание се показватъ по ревностни отъ самото правителство. Искаме да изберемъ комисия, но за какво ли? Когато правителството може да внесе проектъ може а и да го не внесе, или може да внесе такова нѣщо, което може ние да го отхвърлимъ съвсѣмъ. Това не е за насъ толковъ обилгатно, както бюджета, безъ който не може да съществува държавата. За това никакъ не е редовно да се избере сега комисия, преди да се внесе проекта. Тогазъ, когато се внесе и, ако Нар. Събрание го приеме за разглѣждане, тогава можемъ да изберемъ комисия.

Д-ръ Цачевъ: Азъ, г-да представители, искамъ да кажа, че трѣбва да бѣдемъ честни въ обѣщанията си; като сме дали единъ пътъ подписи за едно нѣщо, трѣбва да го изпълнимъ; т. е. трѣбва да изберемъ комисията.

Вощнаковъ: За да се прекратятъ спороветѣ, азъ приемамъ мнѣнието на г-на М-стра председателя, който даде обѣщание, че ще се внесе проекта; слѣдователно, въ идущето засѣдание, когато се внесе проекта ще изберемъ комисията.

Шивачовъ: Азъ мисля, че тука желанието на г-на Цачева е: понеже Нар. Събрание е рѣшило тогава да не се избере комисия, тѣй като не бѣше внесенъ проекта, то сега, понеже М-ръ председателъ обѣща, че ще внесе проекта въ идущето засѣдание, нека да остане за тогава и избора на комисията; а г-нъ Сукнаровъ може да говори за своя смѣтка, каквото обича. (Сукнаровъ: И вие за ваша смѣтка!).

Списаревски: По-добър сега да изберемъ комисия.

Сукнаровъ: Не мога да се съглася никога, щото днесъ да се избира комисия, преди да се внесе проекта.

Председателъ: Моля г-на Шивачова, да не си остава мѣстото, защото той трѣбва да държи бѣлѣжки, а той се разхожда цѣль денъ по залата. (Смѣхъ). Пишете бѣлѣжки, нѣмате още нищо забѣлѣзано.

Сукнаровъ: Не мога да се съглася никога на това, че трѣбва да се избира сега комисия; защото за единъ проектъ, който тука трѣбва да се внесе, а не е още внесенъ, щомъ изберемъ комисия, значи, че по начало приемаме проекта. Азъ мисля, че това не може да бѣде прието, освѣнъ ако искате да нарушите правилника и всичко. Защо да не се избере комисия въ идущето засѣдание?

М-ръ Начовичъ: Азъ намирамъ, че аргументитѣ на г-на Сукнарова не сѣ доволно основни. Той нѣколко пѣти каза, че може бюджета или проекта за измѣненіето на конституцията да бѣде такъвъ, който да не се приеме отъ Нар. Събрание. Разбира се, че послѣдната дума е на Нар. Събрание; но Нар. Събрание трѣбва да предаде дѣлото на една комисия, която да си искаже мнѣніето предъ Нар. Събрание. А то ще направи каквото намѣри за благословно, но въ веѣки случай, комисията трѣбва да се избере; защото законопроекта е отъ такава важность и Нар. Събрание не може да се произнесе, преди да се разясни чрѣзъ една комисия. Сега, кога ще се избере комисията, азъ се съгласявамъ съ онѣзи лица, които сѣ на мнѣние да се избере комисията тогава, когато се представи законопроекта.

Анневъ: Азъ, на противъ ще отговоря на г-на Сукнарова, че ако искаме да бѣдемъ послѣдователи, трѣбва да изберемъ комисия днесъ. Именно въ послѣдното засѣдание, прѣди да се распуснемъ, бѣше опредѣленъ дневний редъ, че на първо мѣсто и на първи редъ ще е, да изберемъ комисия за измѣненіята на конституцията; и единственната причина, гдѣто не се избра още тогава тази комисия, бѣше, че нѣкои лица нѣмаше да се съгласятъ да останатъ въ комисията, понеже искаха да си отидатъ у дома. За това настоявамъ пакъ, сега да се избере комисията.

Сукнаровъ: Първо искамъ да отговоря на г. М-стра на Финанситѣ, който въ началото на своето възражение каза, че моитѣ аргументи биле неосновни, а послѣ каза, че трѣбва да се избере комисията тогава, когато се внесе проекта; но споредъ моето заключение, мисля, че азъ говоря основно, а той — неосновно. Тѣй сѣщо има да кажъ на г-на Аннава. Вие помните, че преди да се внесе самия проектъ за бюджета, ние не се съгласихме, да изберемъ комисията. И

най-послѣ ние не можемъ да равняваме бюджета съ единъ законопроектъ за измѣненіето на конституцията. Какъвто и да бѣде проекта, такъвъ или инакъвъ, може Нар. Събрание, да не намѣри за нужно да избира комисия. Слѣдователно, споредъ самия здравъ разумъ, трѣбва тогава да се избере комисията, когато се представи самия проектъ.

Яневъ: Освѣнъ тѣзи двѣ комисии, отъ които едната за разглѣждане бюджета, а другата за разглѣждане проекта за измѣненіето на конституцията, имаме още една, които бѣхме избрали за преглѣждане смѣтнитѣ на Общитѣ Сгради. (Гласове: На предмета).

Председателъ: Мисля, че трѣбва да се рѣши този въпросъ първо.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, г-да представители, че въпроса е доста обясненъ; за това ще моля, да се даде на вишегласие. (Сукнаровъ: на гласуване, а не на вишегласие). Добъръ, на гласуване, благодаря Ви за забѣлѣжката. Но да не се губи врѣме, защото въпроса не е отъ такава важность, който да изисква толкозъ врѣме.

Вълчевъ: Азъ щехъ да кажъ именно това, че г-нъ Цачевъ много пѣти говори и казва, че въпросътъ е освѣтленъ или разясненъ; ми се струва, че отъ обясненіята на г. М-ра Цанкова и г-на Министра на Финанситѣ става ясно, че ние не можемъ да говоримъ за работа, за която не ни се още представило никакво предложение. И, ако почнемъ да избираме комисии за такова нѣщо, за което нѣма още предложение, тогава много врѣме ще изгубимъ на празно. Комисията трѣбва тогава да се избере, когато се внесе законопроекта, а сега да се разисква повече, е безполезно; за това, да се тури на гласуване: приема ли Събранието да се избере комисията или не?

Анневъ: Въ отговоръ на г-на Вълчева, ще кажъ, че той забравя, какво се е рѣшило въ послѣдното засѣдание, когато се распусти Събранието. Г-нъ Цанковъ настояваше да се избератъ комисиятѣ, и послѣ сами се съгласихме, че първий редъ когато се съберемъ, пакъ ще бѣде избора на комисиятѣ, защото прѣдложение вече за това миа.

Вълчевъ: Ми се струва, че не азъ а г. Анневъ е забравилъ какво е ставало. Нека прочете правилника и ще види, че предложенията трѣбва да ставатъ писмени. А такова писмено предложение нето е станжло нето го има забѣлѣжено въ нашитѣ протоколи. За това той говори безъ основание на вѣтъра

Председателъ: Г-нъ Вълчовъ, Вие нарушавате правилника, защото си служитѣ съ неприлични думи.

Вълчевъ: Моля Ви се, азъ мисля, че «вѣтъръ» не е неприлична дума. (Смѣхъ).

М-ръ Цанковъ: Вие знаете, г-да, че когато се определя една комисия, трѣбва да има единъ законопроектъ прочетенъ въ Нар. Събрание, а извѣстно е, че когато се прочете, разисква се върху него и се въ принципъ приема или отхвърля. Ако се приеме, назначава се комисия за разгледванпето му, а, ако е твърдѣ лесенъ, разглежда се този частъ членъ по членъ. Въ този случай непрѣменно трѣбва да се запазятъ тѣзи форми. Азъ мисля, че сж направени тѣзи форми: Народното Събрание искаа това желание, въ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО да покаже измѣненіята, които трѣбва да станатъ, и НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО ги показа. Самия законопроектъ който ще разглеждаме е внесенъ въ Нар. Събрание. Не остава друго, освѣнъ комисията да разгледа това нѣщо. Правителството ако предлага проекта е, да улесни това нѣщо, а проекта го има въ отговора на тронното слово и въ манифеста на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО. Тѣй щото, все едно е, когато и да се избере комисията. Ако Нар. Събрание иска, може и днесъ още да избере комисията, и това не е противно на правилника.

(Д-ръ Цачевъ ржкоплѣска).

Анневъ: Отъ думитѣ на г-на М-ра председателя става явно, кой е говорилъ на вѣтъра, дали азъ или г-нъ Вълчевъ; за това, да си вземе г-нъ Вълчовъ думитѣ назадъ.

Председателъ: Азъ направихъ нуждната бѣлѣжка на г-на Вълчова и се е записала въ протокола.

Сукнаровъ: Азъ мисля, че г-нъ М-ръ председателъ много погрѣшно мисли, (Цачевъ: не е истина) Като показва на отговора на тронната речъ, въ която е казано че НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО да уваже на измѣненіята, които трѣбва да станатъ въ конституцията, и Н. Вис. като е указалъ на чл. 13 и 14, че съ това всичко е указалъ което трѣбва да се свърши. Да се говори по напредъ върху измѣненіята, това го разбирамъ, че послѣ да се избира комисия или не. Законопроектитѣ, за които е казано въ тронната речъ, не може безъ да се прочитатъ да се даватъ на комисии; то съвсѣмъ е естествено излиза, че така, както е казано въ манифеста, не може да се вземе за дѣло свършено, което да не се дава на комисия. Каза се, че ще послѣдва едно предложение. Но щомъ нѣма още предложение, то за това не може да бжде разискване, и щомъ нѣма разискване, не може и дума да бжде за комисия. Слѣдователно, ние можемъ да дойдемъ до такъвъ абсурдъ, който само у насъ може да се случи. За това, щомъ не е послѣдвало предложение върху което да е ставало общо дебатиране или дискусия, не може да се избира комисия. За това, искамъ, щото това избирание на комисията да стане, когато се внесе предложението.

Това е моето мнѣние, и то е общо прието нѣщо. Искате ли инакъ да работите, добръ; ако щете, Ви може да работите и повече. Азъ казахъ, както ми диктува здравия разумъ; а Ви можете да работитѣ, както искате.

Вълчевъ: Височайший манифестъ отъ 6 септемврий имаше само за цѣлъ да възстанови Търновската конституция и да обяви на народътъ че Свищовскитѣ пълномощия падатъ и пълномощнически режимъ въ страната престава а освѣнъ това, имало е като допълнение само една забѣлѣжка, че Търновската конституция ще претърпи въ нѣкои части измѣненія. Но тукъ не може да се каже, че е станало едно предложение за измѣнение. Такова предложение трѣбва още да постѣпи въ Събранието, и тогава да се избере комисия. Ако изберемъ комисия сега, това ще бжде безсмислено.

Председателъ: Моля ви не говорете, че предложенията на другитѣ сж безсмислени. Тагвизъ думи сж доказателни.

Вълчевъ: Думата безсмислено и други подобни не сж доказателни.

Председателъ: Нар. Събрание да се произнесе, желае ли сега да избере комисия или послѣ, когато ще бжде внесено предложението?

Сукнаровъ: Това е противъ правилника, да се предлагатъ подобни предложения на гласоподаване. Правилника казва, че когато се внесе едно предложение, тогава се избира комисия. Ние депутатитѣ имамъ право, да забѣлѣжимъ на г-на Председателя, да се ржководи по правилника.

Председателъ: Тълкуванието на правилника не принадлежи на васъ нито на мене. Нар. Събрание, ако се убѣди отъ вашитѣ думи, че така трѣбва да тълкува правилника... (Сукнаровъ: Значи правилника се тълкува). Да, тълкува. Ако се убѣди Нар. Събрание, ще приеме вашето предложение, ако не, то ще приеме другото, Нар. Събрание може да тълкува правилника. (Сукнаровъ: Хубаво). А съ рѣшението на този въпросъ Нар. Събрание ще даде на правилника тълкувание, въ този или онзи смисълъ, защото изрично запрѣщение въ този смисълъ нѣма. Моля Нар. Събрание, да се произнесе върху въпроса, ще ли избере комисия днесъ или въ идущето заседание, тѣй като М-рството се обѣща, че ще внесе проекта за измѣненіята? Който сж на мнѣние да се избере днесъ, да станатъ на крака. (Вишегласие). Нар. Събрание рѣшава, че днесъ ще се избере комисията.

Сукнаровъ: Да се преброи, колко противъ колко.

Квесторъ Геровъ: Азъ четохъ 23 *за*, а г-нъ М-ръ Цанковъ казва, че 25 сж *за*.

Председателъ: Ако г-нъ Сукнаровъ желае, може да стане проверка. Който сж *за* да станатъ още единжъ.

Квесторъ Манафовъ: 24 сж *за*.

Председателъ: 24 сж противъ 14.

Шивачовъ: Тѣй като Нар. Събрание рѣши да се избере комисия днесъ, и понеже стана недавно голѣма бъркотия, която не трѣба да се повтори, то азъ предлагамъ тайно гласоподавание. (Гласове: Явно).

Председателъ: Ако има 10 души, които да поддържатъ г. Шивачова, ще стане тайно.

Сукнаровъ: На 5 минути отиди.

Председателъ: Колко души да изберемъ? (Гласове: 7 души: — 11, — 12). Преди да рѣши Нар. Събрание, колко да бждатъ, то азъ ще забѣлѣжа, че има нѣколко законопроекти внесени въ Събранието, и нашия правилникъ казва, че онзи, който е членъ въ една комисия, може да се откаже да бжде членъ въ друга; за това г-да, имайте предъ видъ, че ще трѣбватъ хора и за други комисии. Полагамъ това нѣщо предъ видъ на Нар. Събрание.

Сукнаровъ: Въ такъвъ случай най-хубаво е, г-да представители, да рѣшимъ да се распусне сегашното Събрание и да се свика друго на основание на стария избирателенъ законъ, защото иначе нѣма да свършимъ нищо.

Шивачовъ: Това не се пита отъ тебе.

Председателъ: Когато обичате, ще го туря на дневенъ редъ, ако може да се тури; но понеже сега е отъ вѣнъ въпроса, който има да разисква Нар. Събрание, то ви си го задържете за другъ пътъ.

Сукнаровъ: Това го казахъ вслѣдствие на вашата бѣлѣжка, че нѣма достаточнo число депутати да разгледатъ единъ или другъ проектъ, а тѣй като конституцията е възстановена, трѣбва да бжде възстановена въ всичкитѣ ѝ части. 5 души ме поддържатъ, за да направя предложение.

Председателъ: Азъ говоря само върху туй колко души да бждатъ въ комисията. Колкото за вашето предложение, можете да го турнете другъ пътъ на дневенъ редъ.

Сукнаровъ: Сега си е на мѣсто.

Председателъ: Не си е на мѣсто сега; то трѣбва да бжде писмено и поддържано отъ нѣколко лица.

Сукнаровъ: Моля да попитате, да ли се поддържа отъ достаточнo число лица. Азъ искамъ да се забѣлѣжи въ протокола. (Единъ гласъ: Записано е).

Председателъ: Вашето право е непокътнато да направите това предложение, но когато се разгледва единъ въпросъ, ако се побърква съ други, тогава нѣма никога да свършимъ. — Отъ колко души да състои комисията?

М. Велевъ: Трѣбва да се избератъ такива лица, които да глѣдатъ за цѣль Български народъ, за всичкитѣ подданици на нашето Княжество, и не трѣбва да се прави ико-

номия, че трѣбвало нѣколко души за други комисии; но да се избератъ такъвизъ лица, които да разбиратъ най-добре конституцията, и които да си отворятъ хубаво очитѣ върху този най-важенъ въпросъ за България. Предлагамъ да бждатъ 12 души. (Гласове: Съгласни).

Сукнаровъ: Азъ се възвръщамъ върху този въпросъ.

Председателъ: Вие бъркате на разискванията. Не Ви давамъ думата, освѣнъ по въпроса, който се третира сега.

Сукнаровъ: Може да стане единъ видъ измѣнение за предложенията, и азъ направихъ таково едно предложение. Ако сте сигурни на Вашето болшинство, Вие нѣма да се боите, и тогава защо не давате свободно да се говори. Именно този въпросъ когото предложи г. Марко Велевъ е жизненъ и азъ считамъ, че ние въ тукашното Събрание, не можемъ да бждемъ компетентни да разискваме този въпросъ. Ако е възстановена конституцията, тогава тя трѣбва да бжде възстановена напълно; ако ли не, тогава както щете правете; или едното или другото трѣбва да бжде.

Председателъ: Земамъ Ви думата.

Сукнаровъ: Ако Ви дава правилника това право, можете; но Вие това право го нѣмате и не можете да ми вземете думата въ този случай. (Съ високъ гласъ:) Всеки депутатъ е свободенъ да говори и да предлага каквото желае, а не Вие да располагате съ свободата на депутатитѣ.

Председателъ: Земамъ Ви думата!

Сукнаровъ: Нѣмате право! Правилника не Ви дава това право! Азъ самичкѣтъ ще си отидѣ и нѣма да засѣдавамъ въ такова Събрание. (Излиза си отъ залата Нѣколко гласа: много здраве!)

М-ръ Начовичъ: Да се приеме оставката на г-на Сукнарова.

Списаревски: Той не си дава оставката.

Председателъ: Г-нъ Сукнаровъ можаше да подигне този въпросъ на врѣмето му. Ако всеки представителъ си позволява да се вмжква отъ единъ въпросъ въ другъ, тогава никога не ще има край. Когато щѣше да се внесе проекта за измѣнение на конституцията, г-нъ Сукнаровъ имаше право да предложи на Нар. Събрание, да не го приема. Но днесъ, когато се подигна въпросъ за избора на една комисия, мисля, че този въпросъ, който той подигна си нѣма мѣстото.

Шивачовъ: Азъ поддържамъ думитѣ на г-на Марко Велева, и предлагамъ да бждатъ 11 души.

Анневъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ предложението на г-на Велева, който желае да бждатъ 12 души. Може да бждатъ даже 14 души. Но работата е, когато се раздѣлятъ

гласовѣтъ въ комисията, числото на гласоподаваемитѣ да не бѣде равно. За това да изберемъ неравно число.

Велевъ: Никакъ не трѣбва, г-да, да се отдалечаваме отъ въпроса. Ако нѣкои искатъ да бждатъ въ комисията 11 души, то пакъ и въ тозъ случай може да се случи, щото на едната страна да бждатъ 5, а на другата 6 души. При 12 тоже е възможно да се случи, щото на едната страна да бждатъ 5, а на другата — 7 души. За това да остане туй, което предложихъ. (Веселостъ).

Предсѣдатель: Има два мнѣния: едни искатъ да сж 11, а други — 12. Ще се тури на гласоподаване всѣко предложение на реда си. Ония, които искатъ да сж 12 души, да си дигнатъ ржката. (Меншество дига). Които сж на мнѣние да бждатъ 11 души, да си дигнатъ ржката. (Болшинство дига).

Какъ желае Народ. Събрание: по явно ли, или по тайно гласоподаване да стане избиранieto? (Едни гласове: по явно; други — по тайно).

Шивачовъ: Азъ казахъ и по-напредъ, че пакъ може да стане една неразбория, както я видѣхте по-напредъ, което не бѣше приятно. За това да се дадатъ бюлетинитѣ, и тогавъ нѣма да станатъ никакви бъркотии.

Георги Геровъ: И азъ поддържамъ това мнѣние на г-на Шивачова, защото по-прѣди станаха неприятности, които си не бѣха на мѣстото. При туй мисля, че това предложение ще се поддържи отъ 10 души.

Предсѣдатель: Ако има 10 души, които поддържатъ, да стане тайно гласоподаване, да си дигнатъ ржката. (Има 15 души. — Гласове: отидихъ!)

Народното Събрание рѣшава, че трѣбва да стане по тайно гласоподаване.

Сега тукъ има още нѣколко законопроекта внесени отъ Министерството. (Гласове: 5 минути отидихъ!) Ще дамъ отидихъ, и слѣдъ отидиха ще изберемъ комисията.

(Послѣ распусть).

Предсѣдатель: Г-нъ секретаръ ще прочете списъка на депутатитѣ.

Секр. Шивачовъ (Чете списъка на депутатитѣ и присѣтвующитѣ донасятъ бюлетинитѣ си въ кутията).

Предсѣдатель (слѣдъ прочитанъето): Г-да представители! Отъ 53 души депутати присѣтвуватъ 40 и отежтвуватъ 13 души. Отежтвующитѣ сж слѣдующитѣ: Теффикъ бей, Щърбановъ, Филипъ Мариновъ, Костаки Анковъ, Бобошевски, Ат. Минчевъ, Митрополетъ Симеонъ Преславски, Лазаръ Дуковъ, Д. Попповъ, Тестеджели Мустафа, Хафузъ Биялъ, Асанъ бей и Никола Сукнаровъ.

Г-да! При преброяването на гласовѣтъ онѣзи представители, които обичатъ може да заповѣдатъ при провѣрката. Моля г-да Помянова и Бобчева, ако обичатъ да заповѣдатъ.

(Квесторитѣ Геровъ и Манафовъ броятъ прочетенитѣ имена въ бюлетинитѣ).

(Слѣдъ прочитанieto и преброяването на гласовѣтъ:)

Вишегласието сж получили слѣдующитѣ: Бобчевъ 40, Помяновъ 39, Яневъ 36, Грековъ 31, Митропол. Симеонъ Преславски 31, Ибишъ Ефенди 30, Шивачовъ 29, Иорданъ Шишковъ 29, Геровъ 29, Манафовъ 28 и Селвели 27.

Дѣто ще каже избранитѣ сж тѣзи: Бобчевъ, Помяновъ, Яневъ, Грековъ, Митроп. Симеонъ Преславски, Шивачовъ, И. Шишковъ, Ибишъ Ефенди, Геровъ, Манафовъ и Селвели.

Димитръ Селвели: Понеже съмъ членъ на прошетарната комисия, мисля, че трѣбва да си дамъ оставката. (Гласове: приема се).

Шивачовъ: Тѣй като г-нъ Д. Селвели се отказва, то предлагамъ г-на Д-ра Герова. (Гласове: Приема се.)

Геровъ: И азъ съмъ избранъ въ бюджетарната комисия, тогава въ двѣ ли ще бжда?

(Гласове: приетъ.)

Предсѣдатель: Г-нъ Геровъ! Азъ мисля, че трѣбва първо да се гласува за избора Ви, а послѣ, ако искате, можете да си дадете оставката.

Приема ли Нар. Събрание г-на Д-ра Герова вмѣсто г-на Селвели? (Гласове: приема се). Който го приема да си дигне ржката. (Болшинство дига. Приема се).

Преди да се разидемъ, ще прочета нѣкои отношения.

Д-ръ Геровъ: Тогава и азъ ще се откажа като членъ на бюджетарната комисия, ако е противъ правилника, да съмъ членъ на двѣ комисии.

Предсѣдатель: Г-нъ Геровъ: не се нарушава правилника, ако приемате да бждете членъ и на двѣтъ комисии; правилника само дава право на единъ депутатъ, ако е избранъ вече въ една комисия, да се откаже отъ вторий изборъ. Но азъ вѣрвамъ, че нѣма да се откажете, понеже ще бждете отъ голѣма полза на тази комисия.

Батановски: Ако се е свършилъ въпроса за комисията, желая да попитамъ нѣщо: миналий мѣсець преди да се отложи Събранието избрахме тричлена комисия за да изработи единъ законопроектъ относительно пожаритѣ. Въ тази комисия бѣхъ г-да Помяновъ, Геровъ и Шивачовъ. Ако е изработила нѣщо комисията то, моля да се поднесе, ако ли не е, моля по-скоро да свърши.

Предсѣдатель: Азъ мисля, че комисията работи и ще представи проекта си.

Д-ръ Геровъ: Комисията се занимава съ този законо-проектъ, но не го е още свършила. За това е преждевременно да развиваме сега този въпросъ. Той ще си дойде на дневенъ редъ.

Председателъ: Тукъ има едно отношение отъ М-вото на Вжтр. Дѣла, за което говорихъ и по-напрѣдъ, съ което се пращатъ 56 екземпляра отъ бюджето-проекта му. Също има по едно отношение отъ М-вото на Правосъдието и отъ М-вото на Финанситѣ; първото праща бюджето-проекта си за расходитѣ, а второто бюджето-проекта за доходитѣ и расходитѣ на княжеството.

Тѣ ще се раздадатъ още днесъ на г-да депутатитѣ. После има и други отношения: (чете:)

Министерството на Финанситѣ.
No. 28361.

До третото обикновено Нар. Събрание!

Съгласно тукъ прилагаемиятъ въ копие указъ под № 927 и доклада подъ № 27316, имамъ честь да внесе въ Нар. Събрание за разглеждане 60 екземпляра отъ временната тарифа за вноситѣ стоки на Турция, Ромъния, Сърбия и на другитѣ държави, които нѣматъ сключени търговски договори съ Българското Княжество.

Министръ: Г. Д. Начовичъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Поповъ.

Началникъ на Отдѣлението: Д. И. Ивановъ.

При него има докладъ и указъ за това.

Тѣ се раздадохъ и мисля, че може да се избере коммисия или както ще се постъпи съ тѣхъ. Има друго отношение отъ М-вото на Финанситѣ. (Чете):

Г-ну Председателю на трет. обикн. Н. Събрание!

Като Ви препращамъ при това преписъ отъ указа на НЕГ. ВИСОЧЕСТВО № 955 и по седемдесетъ екземпляра отъ бюджето-проекта за приходитѣ и расходитѣ на Княжеството прѣзъ идущата 1884 финансова година, имамъ честь да Ви помоля, г-дне Председателю да го внесете за разглеждане отъ Нар. Събрание.

Министръ: Г. Д. Начовичъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Поповъ.

Началникъ на Отдѣлението: Ивановъ.

Послѣ има друго отношение. (Чете):

До третото обикновено Н. Събрание!

Съгласно прилагаемия тука въ преписъ указъ подъ № 956 и докладъ подъ № 28352, имамъ честь да внесе въ Нар. Събрание 60 екземпляра отъ предложението за нѣкои измѣнения на тютюневия уставъ.

Министръ: Г. Д. Начовичъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Поповъ.

Началникъ на Отдѣлението: Ивановъ.

Приложенъ е указъ и докладъ.

УКАЗЪ

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I

Съ Божия милость и народната воля

Князь на България.

По предложението на Нашия Министръ на Финанситѣ направено Намъ съ докладътъ му, отъ 10 Ноемврий подъ № 28352.

ПОСТАНОВИХМИ и ПОСТАНОВЯВАМИ.

I. Да се внесе въ настоящата сессия на Нар. Събрание, «предложението за измѣнението на нѣкои членове отъ тютюневия уставъ».

Исполнението на настоящий Указъ възлагаме на Нашия Министръ на Финанситѣ.

Издаденъ въ Нашата Столица София на Ноемврий 1883 година.

На първообразното съ собствена ржка на НЕГ. ВИСОЧЕСТВО написано.

Александръ.

Приподписалъ:

Министръ на Финанситѣ: Г. Д. Начовичъ.

Вѣрно: Началн. на Отдѣлението: Д. И. Ивановъ.

Послѣ отношение отъ М-вото на Финанситѣ. (Чете):

Г-ну Председателю на Нар. Събрание!

Въ допълнение на отношението ми отъ 13 Януарий т. г. подъ № 419, при това честь имамъ да Ви препратя, г-не Председателю, още 70 екземпляра «законо-проектъ за пѣнсиитѣ на гражданскитѣ чиновници, за раздаване на г-да представителитѣ».

Министръ: Г. Д. Начовичъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Поповъ.

За Началникъ на Отдѣлението: Наумовъ.

Този законопроектъ е внесенъ въ миналото Нар. Събрание; тогава се чете указа за внасянето му и сега се пращатъ 75 екземпляри.

Г-да представители! Азъ мисля, че дневний редъ е исчерпанъ.

Председателъ: **Д. Грековъ.**

Секретаръ: **Н. Шивачовъ.**

Кога желае Нар. Събрание да има заседание? Споредъ правилника трѣбва да стане утрѣ, но понеже нѣмаме работа по-добрѣ е да се отложи за четвъртакъ. (Прието).

Обявявамъ днешното заседание за закрито и идущото заседание ще стане въ четвъртъкъ по 2 часа слѣдъ пладнѣ.

(Конецъ въ 5 часа и 10 минути).

Подпредседателъ: **Иванъ Симеоновъ.**

Директоръ на Стенографическото Бюро: **А. Безеншекъ.**